

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Кафедра журналістики та філології

ТІКАЮЧИ ВІД ВІЙНИ: СЕРІЯ ІНТЕРВ'Ю НА АКТУАЛЬНУ ТЕМУ
FLEEING THE WAR: THE SERIES OF INTERVIEWS ON CURRENT TOPICS

Кваліфікаційна робота
освітнього рівня «бакалавр»
студентки спеціальності «Журналістика»,
освітньої програми «Журналістика»
групи ЖТз-83-0с

Острікової Владислави Сергіївни

Науковий керівник –
Сучкова Вікторія Валер'янівна,
викладач кафедри журналістики та
філології

Острікова В. С. Тікаючи від війни: серія інтерв'ю на актуальну тему [Текст] : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр» ; спец.: 061 – Журналістика / В. С. Острікова; наук. керівник В. В. Сучкова - Суми : СумДУ , 2022. - 39 с.

У роботі представлено серію інтерв'ю з українцями, які вимушено виїхали за кордон, аби врятувати своє життя та життя рідних від війни. Ми дізнались про особливості виїзду, працевлаштування та, навіть, влаштування дітей до місцевої школи.

Ключові слова: інтерв'ю, журналістські матеріали, війна, еміграція, переселенець, українець.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
1. Обґрунтування необхідності інформаційного продукту.....	6
2. Специфікація інформаційного продукту.....	7
2.1 Структура інформаційного продукту.....	8
2.2 Авторська ідея.....	8
2.3 Зображення в інформаційному продукті.....	8
2.4 Програмні засоби.....	8
II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ.....	9
1. Інтерв'юю №1 «Як за 15 хвилин опинитись в іншій країні».....	9
2. Інтерв'ю №2 «Тікали від ракет, а стали незручними для іноземців».....	11
3. Інтерв'ю №3 «Про те, як не опустити руки та жити в умовах війни».....	14
4. Інтерв'ю №4 «Рятуєчись сам, врятуй інших. Або «як я тікала від війни з сестрою та її маленькою донькою».....	17
5. Інтерв'ю №5 «Чому не варто їхати з країни, якщо ви у відносній безпеці?».....	19
6. Інтерв'ю №6 «Не кажи, що ти з України...»	21
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ДОДАТКИ

Підготовка продукту до публікації.....	28
--	----

ВСТУП

Журналістика – це одна з найдавніших професій. Так прийнято вважати в суспільстві, адже попит на інформацію у тому чи іншому вигляді існував завжди. На сьогоднішній день ми можемо використовувати безліч засобів та способів передачі новин реципієнту. Соціум залежний від інформації. Наприклад, більшість з нас перед виходом з дому обов'язково дивиться прогноз погоди, ми майже завжди відповідаємо на дзвінок чи смс-повідомлення. Це і є обмін інформацією.

Саме журналістська діяльність спрямована на те, аби донести людям об'єктивну та правдиву інформацію. Та не даремно журналістику називають п'ятою гілкою влади.

Абсолютно будь-який задум журналіста реалізується за допомогою тих чи інших форм певного жанру. Дослідник Михайлин І. Л. вважає, що жанри журналістики зародились тоді, коли народилась і сама журналістика. [9, с. 372].

Для нашого дослідження ми обрали саме інтерв'ю, як форму подачі інформації. На нашу думку саме за допомогою інтерв'ю можна показати фактичну та емоційну сторони проблеми одночасно. Цей жанр помилково вважають «легким», проте аби інтерв'ю було успішне необхідно усвідомлювати його комунікативну сутність та володіти майстерністю запитальної стратегії [12].

Теорія журналістики виділяє такі різновиди інтерв'ю[2]:

- інтерв'ю-діалог;
- інтерв'ю-колективне;
- інтерв'ю-монолог;
- інтерв'ю-замальовка;
- інтерв'ю-нарис;
- інтерв'ю-анкета.

Ми обрали класичне інтерв'ю, де відбувається діалог між інтерв'юєром та інтерв'юованим.

Наша робота має красномовну назву «Тікаючи від війни: серія інтерв'ю на актуальну тему». Тема говорить сама за себе та сама ж визначає свою актуальність. Адже зараз, коли Україна потерпає від повномасштабного наступу Росії, нам, українцям, як ніколи, потрібна підтримка та надійний прихисток. Такий прихисток знайшли понад 4 мільйони біженців, половина з яких – це діти. Саме таку цифру називає ООН, як зазначено на сайті «Радіо Свобода» [6].

Авторський задум дослідження полягає у тому, аби показати українцям, які вже виїхали або ще планують це зробити, з якими труднощами вони можуть стикнутись, що їх чекає за кордоном, про яке «підводне каміння» необхідно знати, аби не втрапити в халепу.

Робота є *актуальною*, адже кожен українець, що на час початку війни перебував у країні, замислювався про самостійний виїзд або виїзд з України разом з родиною. Такий вид роботи буде користуватись значним попитом у наших громадян, а за умови перекладу з української на англійську – ще й в усьому світі.

Мета: ознайомити з особливостями виїзду за кордон під час війни, дізнатись різну думку стосовно переїзду та зробити загальний висновок про українців за кордоном від 24 лютого 2022 року. Створити власний інформаційний проект.

Виходячи з мети, ми сформуваємо наступні *завдання*:

- знайти людей, котрі готові розповісти про свій досвід виїзду з країни;
- поспілкуватись з ними, дізнатись про можливі ризики виїзду;
- визначити, куди краще всього їхати задля пошуку прихистку.

Методи дослідження: абстрагування, узагальнення, пояснення. Також використовувався такий метод збору інформації, як інтерв'ю.

Задля покращення розуміння специфіки інтерв'ю, його особливостей та аби вдосконалити знання саме цього виду збору інформації, нами було опрацьовано ряд профільної літератури, котра відповідним чином зазначена у

використаних джерелах. Також при підготовці ми переглянули близько 20 інтерв'ю на платформі «Youtube». Деякі з них також зазначені в списку джерел [4], [5], [7].

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Обґрунтування необхідності інформаційного продукту

Від 24 лютого 2022 року всі українці змушені перебувати у жорстокій реальності. Обстріли російською артилерією здійснюються по різних містах країни, що виключає можливість почувати себе у безпеці навіть у найвіддаленіших куточках. Виникає нагальна потреба у вивезенні родини за кордон або самостійного виїзду.

Інформаційний продукт, котрий ми створили необхідний українцям, котрі мають бажання виїхати за кордон і вагаються, адже не знають, як правильно діяти в тій чи іншій ситуації, що необхідно мати з собою, а якими речами можна знехтувати.

Ми також вважаємо, що оприлюднення даного інформаційного продукту є доцільним, задля досягнення мети кваліфікаційної роботи. Це також дасть можливість закордонним засобам масової інформації перекласти його (продукт) на свою мову й поширювати більш локально.

Інтерв'ю на нашу думку є чудовою формою висвітлення інформації в даному випадку, адже це дасть змогу розповісти не лише про важливі факти, а й показати більш емоційну сторону вимушеного виїзду за кордон, показати переживання переселенців та поділитись їхніми думками стосовно переїзду, облаштування побуту, працевлаштування, навчання дітей тощо.

2. Специфікація інформаційного продукту

2.1. Структура інформаційного продукту

Інформаційний продукт складається з серії інтерв'ю з українцями, які вимушено виїхали за кордон. Нами було опитано шість людей. Четверо з них – це жінки віком від 19 до 24 років та дві віком 26, котрі виїхали з дитиною.

Інтерв'ю – це бесіда кореспондента (інтерв'юера) з однією чи кількома особами, яка становить суспільний інтерес [10].

Сам термін інтерв'ю в науці та журналістиці безпосередньо вживається у двох значеннях [10]:

1. Метод збирання або поширення інформації;
2. Поширений у всіх видах ЗМІ журналістський жанр інформаційної групи.

Для нашого дослідження підходить саме перше значення інтерв'ю, оскільки ми збираємо та в подальшому поширюємо інформацію.

Обсяг кожної текстової роботи визначається в авторських аркушах. Сам обсяг інтерв'ю, котрі нам вдалось взяти різний, адже були різні й відповіді на запитання. Слід враховувати, що не усім інтерв'юерам психологічно комфортно відповідати на ті чи інші запитання. Ми намагались бути максимально лояльними та толерантними, аби не викликати в опитаного почуття, притаманні «синдрому вцілілого». При цьому синдромі, який зараз часто зустрічається, людина, як правило, відчуває сором за те, що вона та члени її родини перебувають у безпеці. Цей аспект вкрай важливий і тому ним ні в якому разі не можна нехтувати.

Під час розмови ми зважали також на невербальне спілкування опитуваних. Часто це були зітхання, іноді усмішка [3], [8], [11].

При підготовці до написання кваліфікаційної роботи нами було самостійно опрацьовано додаткову профільну літературу, аби якомога краще зрозуміти специфіку жанру інтерв'ю. Це було зроблено також для того, аби поповнити свої знання, закріпити навички інтерв'юера та максимально якісно виконати поставлене завдання. Нам вдалось ширше для себе розкрити поняття інтерв'ю,

глибше розібратись у його особливостях не лише завдяки літературним джерелам, але й наявним відео-інтерв'ю. Ми переглянули близько 20 різних інтерв'ю, деякі з них зазначені в розділі «використані джерела».

2.2. Авторська ідея

Ідеєю прийнято називати головну думку, котра слугує узагальненням змісту всього твору та містить у собі оцінку зображених у ньому життєвих явищ [9, с 257].

Ідея роботи «Тікаючи від війни...» полягає у показі різних сторін виїзду за кордон українцем/українкою. Ми хочемо показати, що тут є не лише позитивні сторони такі як безпека, політичний притулок, можливість працювати та заробляти, а й негативні – такі як можливість залишитись без житла й роботи.

2.3. Зображення в інформаційному доробку

До форми подання інформації таке як інтерв'ю доречно використовувати фото тієї людини, з якою відбулась бесіда. Отож для зображального матеріалу ми відібрали портрети опитаних.

У розділі «Додатки» представлено зверстаний варіант інформаційного доробку, аби продемонструвати, як виглядатимуть інтерв'ю у друкованому варіанті.

2.4. Програмні засоби

Брати інтерв'ю в людини, котра перебуває за кордоном складно. Тут приховувати нічого. Проте сучасні засоби зв'язку здатні творити дива і тому нами було прийняте рішення про проведення інтерв'ю у програмі «Skype». Головною умовою був хороший інтернет задля забезпечення безперебійного та якісного зв'язку.

Для текстового оформлення ми використовували програмне забезпечення «Microsoft Word».

Для верстки ми використовували програму «Indesign».

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Інтерв'ю №1. «Як за 15 хвилин опинитись в іншій країні»

Юлія Бех, 24 роки, м. Коростень, Житомирської обл.

- Доброго дня, Юліє! Розкажіть будь ласка, як і коли ви вирішили виїхати з України до Польщі? Чи, можливо, це було спонтанне рішення?

- Доброго дня! Ви знаєте, після 24 лютого, думаю, в кожного виникала думка про виїзд за кордон. Ми ж з сім'єю поїхали 03.03. Так сталося, що це справді вийшло спонтанно. Буквально за 15 хвилин ми зібрали речі.

- Які документи знадобились для виїзду за кордон?

- Мала при собі закордонний паспорт та інші документи, які думала, що знадобляться. Багатьох тоді пропускали й без закордонного або й взагалі без документів.

- Де саме ви перебуваєте наразі?

- Польща, Новий Томишль. Невеличке містечко площею всього близько 5 км квадратних. Томишль нагадує мені рідне місто у Житомирській області, звідки я родом.

- З якими труднощами у цій країні може стикнутись переселенець з України?

- Виникає, звісно, мовний бар'єр. Ну, і пошук роботи теж став ребром. Ми намагаємось не сидіти на місці, шукати оптимальний для себе графік роботи, але тут з цим складно, так як хороші вакансії переважно віддають місцевим.

- Як вас зустріли? Чи були труднощі з житлом?

- Ще до війни в мене тут працював чоловік. Зараз продовжує працювати на цьому ж місці, тому проблем з житлом не маємо. З приводу «зустріли» навіть не знаю, що сказати, адже ми знали куди, як і що їдемо. Знову ж таки тому, що в чоловіка тут робота. Через це, мабуть, не маю дуже гнітючого почуття, ніби

втекла з України. Сприймаю це так, ніби просто поїхала в гості до коханого. Мені так легше й простіше.

- Чи плануєте найближчим часом повертатись в Україну?

- Звісно планую. Думаю, на початку червня повертатись додому. Направду, дуже скучила за рідними та домом. Польща й поляки чудово приймають українців. Але ж розумієте, як то кажуть, «в гостях добре, а вдома краще».

- Що б ви порадили людям, які вже виїхали чи, можливо, виїдуть з країни?

- Хочеться порадити перш за все добре обдумати свій переїзд в іншу країну. Як би спокійно не було тут, морально теж дуже важко. Не варто думати, що тут намазано медом і абсолютно усі раді допомогти. Так, охочих чимало, але треба розуміти, що в нинішніх умовах поляки виснажились, вже не так активно волонтерять. Потрібно розраховувати на власні сили та фінансові можливості, а не на виплати біженцям. Цих виплат довго чекати, а десь жити і мати що їсти треба. Але цей варіант для тих, хто не готовий жити в таборах для біженців та «фукати»... Багато хто нехтує тим усім та думає, що якщо ми тікаємо, то нам тут всім зобов'язані. Ні, це не так!

- Дуже дякуємо вам, Юліє, за таку цікаву розмову!

- І вам дякую, що поцікавились. Робите важливу справу, що поширюєте таку інформацію!

Інтерв'ю №2. «Тікали від ракет, а стали незручними для іноземців»

Анастасія Ковальова, 23 роки, м. Малин, Житомирська обл.

- Доброго дня, Анастасіє! Розкажіть будь ласка, ви виїхали до Німеччини одразу, коли почалась війна? Чи, можливо, переїзд стався раптово через бойові дії у вашому регіоні?

- Здрастуйте! Я прокинулась від вибухів за вікном 24 лютого о 5 ранку. Ми з сім'єю одразу в паніці почали збирати речі. Їхали...

Перед нами вибухнула ракета. На очах летіла й вибухнула. Це невимовно моторошно.

Їхали не знати куди... Чи то на захід України їхати, чи то до рідного дому (ми просто в іншому місті знімали квартиру). Вирушили все ж до бабусі в село. Там ми всі промерзли, захворіли поки ховались у погребі. Тоді вирішили їхати у Львів до мого дядька. Переночували. Дорога видалась важкою та страшною. У мами були неконтрольовані панічні атаки. Тому було прийнято рішення покинути Україну взагалі й поїхати до друга нашої родини, що проживає в Німеччині. Поїхали ми туди 4 березня.

- Яку річ першою ви поклали до своєї валізи і чому?

- Якщо чесно, то не дуже пам'ятаю, адже всі були в стані шоку, хвилювались. Здається, я поклала покривало, щоб не змерзнути. Ще іграшку кота, папку з документами та іграшку, яку колись зробила мені мама власноруч.

- Що на вашу думку варто знати кожному, хто планує виїжджати за кордон?

- Краще не їхати. Я знаю, що це дивно звучить від людини, яка вже виїхала, проте часом я жалкую про цей крок. Їхати необхідно лише в критичній ситуації. Це дуже складно – їхати в нікуди. Але якщо вже й твердо вирішили їхати, то зараз як ніколи потрібно бути сильними, вміти комунікувати, знати мову, хоча б англійську. Без знання мови дуже важко буде.

Волонтери допомагають в разі чого, але це все чуже. З приводу продуктів тут, то хочеться зауважити, що не завжди вони кращої якості, ніж наші українські.

- Як вас зустріли в іншій країні? Чи були труднощі з пошуком житла?

- Ми їхали через Польщу. Там давали чай, покривала діткам, відігрівали, давали їжу. Було дуже довго й складно переходити пішки кордон. На це нам знадобилось 12 годин. Є й хто більше стоїть.

Але зустріли добре, допомагали волонтери, пожежники допомагали тим, в кого важка ручна поклажа, а також інвалідам та дітям.

Вже в Польщі були автобуси у різні міста та країни. Безкоштовні автобуси, уявляєте...

- Можливо у вас є інформація про те, як переселенцю влаштуватись на роботу у тій країні, де ви опинились?

- Я в Німеччині. Тут існують 10-місячні курси, де з понеділка по п'ятницю з 8 до 12 години вчать мови, поводженню в країні, розповідають про політичний устрій і тд. Якщо пропускати ці заняття, то з них виганяють. По завершенні курсів потрібно здати екзамен, а після видають відповідний сертифікат про знання мови.

Думаю, аби добре працювати в Німеччині потрібно завершити ці курси, але подекуди беруть на роботу й без них. Необхідно зареєструватись у джоб-сервісі, де тобі допоможуть з пошуком вакансій.

- Чи складно українцю отримати необхідний пакет документів?

- Оформити документи потрібно там, де ви проживаєте. Потрібно запитувати, куди можна звернутись, адже в різних містах/ країнах може бути по-різному. Там вам дадуть соціальну допомогу у вигляді грошової виплати. Не варто розраховувати на великі суми. Дають в основному на їжу. Також дають медичну страховку. По ній можна записатись до сімейного лікаря, а той вже дасть направлення до профільного лікаря, якого ви відвідаєте безкоштовно. Також і зі стоматологом.

Я їхала з котом. На кордоні в Польщі йому зробили щеплення від сказу та поставили чіп. Відповідну довідку про це надали.

- Розкажіть будь ласка про людей, що вас оточують. Чи комфортно вам знаходитись там, де ви зараз?

- Складно без допомоги та знання мови. Проте, якщо ви пробивні, то буде набагато простіше. Ми ж їхали до знайомої людини, з його родиною ми теж знайомі. Не так складно, як було б, наприклад, коли були б усі довкола були чужі.

Мені загалом комфортно наче, але думками постійно повертаюсь до тих жахів, що відбуваються з моїми українцями. Лякає невідомість, що чекає нас найближчим часом.

Спочатку нам наче було нормально, добре. Нас оточили турботою, у всьому допомагали. Потім через різницю менталітету було багато непорозумінь. Мабуть, люди стомились, що ми в них живемо. Я називаю це «набридло грати в рятувальників». Тому тепер вони хочуть, аби ми з'їхали, шукали собі житло, роботу. Та й правил в них багато, котрі просто заганяють у глухий кут.

- Дайте кілька порад тим, хто ще планує виїзд за кордон найближчим часом?

- Потрібно дуже й дуже виважено приймати рішення про виїзд. Якщо ви вже надто виснажені і, можливо, думаєте, що в іншій країні буде краще, то поспішаю запевнити вас – це далеко не так. Краще шукати фізичної помочі та моральної підтримки у своїй країні, в родичів, друзів, сусідів. Війна об'єднала багато людей.

Тут, за кордоном потрібно багато сил та енергії, потрібно також бути й морально сильними. Адже не кожен зможе витримати почуття покинутого на смітнику кошеняти...

- Настю, дякую вам за таку відверту розмову!

- І вам дякую!

Інтерв'ю №3. «Про те, як не опустити руки та жити в умовах війни»

Христина Штерн, 26 років, м. Коростишів, Житомирська обл.

- Вітаю! Чи могли б ви розповісти про свій досвід? Що необхідно знати у першу чергу, коли їдете до Польщі?

- Хочу сказати, що потрібно брати з собою достатню кількість їжі та води. Розраховуйте, звісно, на те, що можна буде докупити в дорозі, але краще взяти все одразу.

Потрібно бути готовими до будь-якого повороту подій, не панікувати. Брати в дорогу діткам улюблені іграшки, розмальовки, книжки. Та й взагалі те, чим можна зайняти малих у дорозі. Це зекономить колосальну кількість нервів та часу, а для дитини ця поїздка мине майже непомітно. Також необхідно взяти з собою валюту країни, в котру їдеш.

- Чи виникали труднощі через мовний бар'єр?

- Ми в Польщі зараз. Мовного бар'єру як такого не було, хоча й поганенько спочатку розуміла польську говірку. З часом я зрозуміла, що навіть не знаючи мови, можна показати все жестами та за допомогою Гугл перекладача. А якщо приправити це все усмішкою, то взагалі вогонь! Це ж справжнісінький універсальний засіб спілкування – все робити з усмішкою та бути доброзичливим. Ну, а зараз вчу мову просто відвідуючи роботу і вже фактично 50% того, що мені говорять розумію. Інші 50% теж зрозумію, якщо мені повторять ще бодай один раз.

- Як вас зустріли на кордоні та безпосередньо в самій Польщі?

- Зустріли та прийняли в найтепліші та найдружелюбніші обійми. Поки ми потрапили в те місце, де зараз проживаємо, волонтери передавали нас з рук в руки, пригощаючи бутербродами, смаколиками, часом, кавою та безкінечно підтримували. Це справді відчувалось в тому, як вони організовували все для нас. І нема таких слів вдячності, щоб описати це почуття.

- Чи комфортно психологічно знаходитись там? Якщо з приводу будь-чого є дискомфорт, то як з цим боретесь?

- Загалом умови класнючі, поляки добрі та чуйні до будь-яких прохань. Вони допомагають усі чим можуть. Це дає почуття захищеності. Поляки постійно цікавляться справами та щиро хвилюються, співпереживають.

Дискомфорт відчуваю лише від усвідомлення того, що тут ми не вдома. Ще від того, що в країні війна і це несе невимовний біль нам усім. І нехай я знаходжусь у безпеці, але душа болить не менше, ніж тим, хто залишився в Україні.

Саме тому я тепер не читаю емоційні новини про зґвалтованих дівчат, вбитих дітей тощо. Прийняла для себе таке рішення тому, що моя психіка просто не справляється з цим, а займатись психологічним мазохізмом така собі ідея.

По-перше, від того, що я це прочитаю нікому краще не стане. Від того, що я буду лежати в сльозах як овоч, волаючи від злості та власної безпомічності теж нічого хорошого не буде. А по-друге цим я можу травмувати не лише себе, а й свою маленьку доньку, котра дивиться на мене і якій потрібна адекватна мама. Дози новин звелись до абсолютного мінімуму, близько 1 години на кілька днів я можу прочитати те, що відбувається. Зазвичай це чіткі, структуровані та сухі факти, не більше.

- Опишіть свій звичайний день за кордоном. Нам буде цікаво дізнатись, як українка, змушена виїхати з дитиною, проводить свій час.

- Звичайний день проходить з 8 до 16 години на роботі. Потім я забираю доньку зі школи, ми разом вечеряємо, слухаю лекції з саморозвитку.

Для мене, сподіваюсь, як і для більшості, життя не зупинилось і його потрібно проживати, а не існувати. Я мама, тому в будь-якому випадку мушу прибрати оселю, випрати речі, підготувати доню до сну, самій приготуватись. Перед сном можу щось почитати або подивитись серіал, а на ранок починаю спочатку.

На вихідних ми ходимо кудись гуляти. Зазвичай відкриваємо для себе нові пам'ятки архітектури або просто якісь мальовничі місця. Знову ж таки, це

робимо, аби не сидіти вдома і не потрапляти у полон безкінечних думок про війну, не загрузати в потоці новин, горя та страждань. Я повинна жити заради себе, заради дочки, чоловіка та майбутнього моєї України. Треба бути сильною у своєму волевиявленні, жити попри все. Саме жити, а не існувати! Робити це просто тому, що я можу.

- На скільки складно було влаштувати дитину до школи? Як вашу дочку там зустріли, чи подобається їй там?

- В школу оформились легко. Допомогли волонтери трохи. Проблем взагалі ніяких не було. Єдиний момент, то це доні спочатку заважав мовний бар'єр, але це швидко минуло. Тепер після школи вона співає мені польських пісеньок, які вивчила, - сміється Христина.

- Розкажіть, будь ласка, про роботу для біженця. Що потрібно знати при працевлаштуванні у такій складній ситуації?

- Знову ж таки, і тут допомогли волонтери і все склалось якнайкраще. Влаштувалась у школу, оплата хоч і мінімальна, але цілком влаштовує мене.

- Що б ви порадили тим, хто виїхав чи тільки планує виїзд з України? Можливо те, чого самі не знали раніше, але зараз можете дати кілька слушних порад.

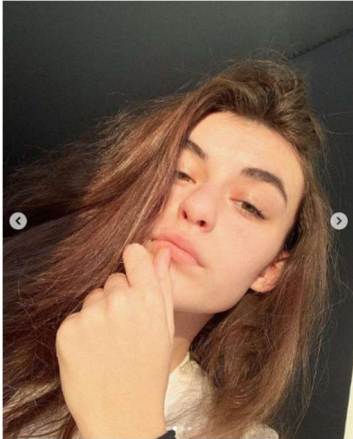
- Раджу не боятись, а брати й їхати. В будь-якому випадку якось та й складеться всяк краще, аніж бути вдома, боятися, що згвалтують тебе чи дитину. Надворі ніхто не кине, люди нам дуже допомагають. Принаймні на собі я щоденно відчуваю цю турботу.

- Христино, дякую за таку відверту розмову. З вами було дуже приємно поговорити.

- Це цілком взаємно! Дякую й вам.

Інтерв'ю №4. «Рятуючись сам, врятуй інших. Або «як я тікала від війни з сестрою та її маленькою донькою»

Валерія Горбань, 19 років, м. Київ

- Вітаю! Розкажіть будь ласка, як вами було прийнято рішення виїхати до Великобританії? Чи складним було це рішення для вас та сім'ї?

- Рішення виїхати з країни було прийняте через мою сестру та маленьку племінницю, якій на той момент було 3 місяці. Я була твердо впевнена в тому, що їм потрібно бути у безпечному місці, тому

що сестра не спала ночами через повітряні тривоги та дуже хвилювалась, коли чула звук літаків.

Для нас та сім'ї рішення було неймовірно важким, бо всередині всі розуміли, що це не закінчиться за тиждень або два.

- Які речі ви взяли з собою в першу чергу?

- Документи, звісно, одяг для племінниці, підгузки.

- Можливо у вас вже сформувався список всього необхідного переселенцю з України? Поділіться будь ласка.

- Звісно.

1. Це закордонний паспорт для себе та дитини.

2. Дозвіл на виїзд за кордон від батька дитини, ухвалений нотаріусом. Бажано також, щоб був переклад англійською, котрий також треба завірити нотаріально.

3. Переклад ПН, свідоцтва про народження дитини, свідоцтво про одруження (розлучення, якщо є), а також довідка про реєстрацію місця проживання, яка видається разом з ID-карткою.

- У країні, де ви опинились, вам пропонували нематеріальну допомогу? Можливо, послуги психолога або так звані групи підтримки?

- Ні, не пропонували. Правду кажучи, навіть не чула тут про таке. Ми знаходимось вже два тижні у Великобританії. До того від початку війни перебували у Польщі. Там також не знаю про психолога чи групи підтримки.

- Чи зустрічались ви з іншими переселенцями, що тікали від війни в Україні? Підтримуєте контакт?

- Так, зустрічались. Особисто ми контакту з ними не підтримуємо, але між собою вони спілкуються добре.

- Плануєте найближчим часом повернення в Україну чи чекатимете повного завершення бойових дій?

- Додому дуже хочеться, але я тверезо оцінюю ситуацію і розумію, що ще рано. Я бачила, як сильно сестра хвилюється за маленьку і як це потім відображається на дитинці. Тому чекатимемо закінчення хоча б активних бойових дій.

- Що б ви порадили тим, хто виїхав з України? Можливо те, чого самі не знали раніше, але зараз можете дати кілька слухних порад.

- Закордонні паспорти мати, гроші на картці, валюта у доларах або євро, гривні краще покласти на картку або взяти небагато. І брати з собою мінімум речей. Нас тут троє і ми маємо всього одну маленьку валізу. Тому коли переїжджали, нам було набагато простіше, ніж тим, хто мав величезні сумки та валізи. Запевняю, вам не потрібно стільки всього, як ви можете подумати.

Ми їхали ще до того як заборонили виїзд за звичайним українським паспортом, але якщо плануєте виїжджати і зараз є така можливість, то робіть це і не думайте.

Головна порада – це не бути нахабним та не думати, що якщо ти українець, то тобі всі винні. Звичайно, ситуація в країні жахлива, але за час перебування за кордоном я побачила багато неповаги до людей, котрі приймають наших громадян. Тому якщо й у вас є можливість допомагати – допомагайте обов'язково.

- Порада дійсно слухна. Дуже дякую вам за таку нашу розмову.

- І вам дякую! Раптом виникнуть запитання, звертайтеся ще!

Інтерв'ю №5. «Чому не варто їхати з країни, якщо ви у відносній безпеці?»

Анастасія Муляр, 26 років, м. Черняхів, Житомирська обл.

- Доброго дня! Розкажіть будь ласка про свій досвід виїзду за кордон з дитиною. Як проходив процес вашої адаптації та адаптації доньки в Чехії?

- Адаптація – це «жесть», якщо одним словом. До втими при переїзді я була готова, то само собою. Але дитина погано спала, часто плакала. Не злазила з рук, не відходила далеко, не

підпускала до себе нікого з рідних за межами квартири, що й говорити про чужих людей, які хотіли допомогти. Таке тривало майже два місяці.

- Які документи знадобились для виїзду і які документи потрібні в самій країні?

- Ми перейшли кордон на Польщу по моїй загранці, донька по свідоцтву про народження та свідоцтву про шлюб. Ми планували в Чехію їхати, тут зараз і знаходимось. Вже по прибуттю оформили візу для мене та дитини. Її потрібно постійно мати при собі.

- На вашу думку, чи варто взагалі було виїжджати за кордон?

- Особисто мені та дитині необхідності виїжджати не було. Це я вже зараз розумію, тому скоро повернемось додому. Але на той час, коли тільки почалась війна, емоції та страх змусили прийняти таке рішення.

- Яке ставлення до вас громадян країни, в якій ви зараз перебуваєте?

- Ставлення гарне. Власники квартири, де ми проживаємо, допомагають. Інші ж, коли чують українську мову, то буває по-різному... Були випадки, коли прямо показували своє невдоволення, що нібито «приїхали й живуть на наші гроші». В Празі в основному всім байдуже.

- Чи часто зважають на ваш статус біженця під час спілкування?

- Ось частинку відповіді на попереднє запитання можна до цього й віднести. Ще додаю трохи, що якщо плануєте бути довше трьох місяців.

- А як щодо соціального життя? Можливо ви влаштували доньку в садочок або знайшли для себе роботу?

- Садочок для дитини знайти неможливо. Але треба відмітити, що школи доступні. Роботу знайти дуже й дуже тяжко. Житло практично теж нереально. Та й ціни на проживання для звичайного українця тут космічні.

- Які речі ви поклали до валізи у першу чергу?

- Обов'язково брала ліки та документи, ще, звісно, одяг та засоби особистої гігієни.

- Які речі ви взяли з собою, але вони не знадобились вам?

- Таких, які не знадобились не було. В основному ми взяли все потрібне. Скажу більше, багато чого ще довелось докупувати.

- Що б ви порадили тим українцям, які вже виїхали за кордон або тільки планують свій виїзд? Можливо те, чого самі не знали раніше, але зараз можете дати кілька слушних порад.

- Якщо ви знаходитесь на більш-менш безпечних територіях, то краще сидіть там. Тут, за кордоном, ми нікому не потрібні. Якщо є тисяч 7-10 євро, то можна жити пів року. І це тільки я приблизно порахувала, не беручи у розрахунок витрати на оплату проживання.

На виплати особливо розраховувати не варто, то якась справжнісінька лотерея. Не біжать тут допомагати, як це розповідають по телевізору. Не без добрих людей, але треба думати самому за себе і за свою дитину. Тому я ж кажу, краще залишатись вдома, якщо це видається безпечним.

- Ваша розповідь дещо спантеличила, адже дійсно нам розповідають, що іноземці завжди раді допомогти. Саме тому ваша думка тут дуже цінна і дає змогу поглянути й на іншу сторону виїзду.

- О так! Коли повернусь додому хочу написати цілу сповідь про те, що тут відбувається. Думаю, вам теж цікаво було б прочитати.

- Звісно! Чекатимемо з нетерпінням. Дякуємо вам!

- І вам дякую, що поширюєте правду!

Інтерв'ю №6. «Не кажи, що ти з України...»

Світлана Смирик, 23 роки, с. Адамівка, Чернігівська обл.

- Розкажіть будь ласка про свій досвід переселенця, що потрібно знати кожному, хто виїжджає з країни? Чому обрали Болгарію?

- Треба бути готовим, що переїзд буде нелегкий. Не завжди все пройде так, як ви запланували. Наприклад, нас водій закрив на другому поверсі автобусу і ми близько п'яти годин

не могли вийти в туалет. Тобто зрозуміло, що жінкам треба брати засоби особистої гігієни і чим побільше. Не пити багато води, тому що на вимогу ніхто зупиняється не буде. Це те, що видалось важким в дорозі саме мені. Брати обов'язково треба антисептик, якісь зручні речі, щоб пережити ту поїздку. Ми в Болгарію їхали десь 28-30 годин. І було, здається, все... Спина пече, голова пече і тд. Ще аптечка треба.

Обов'язково треба дізнатись, як будете їхати. Ми їхали паромом, то ще й укачало нормально.

- Що ви зробили в першу чергу, приїхавши до іншої країни?

- Зробили закрил. Закрил у Болгарії це така зелена бумажка, де позначено, що ти переселенець. Навіть краще назвати це засвідченням того, що ти біженець. Вона дає право знаходитись близько року в країні. Декому цей папірець оформлюють на митниці, а декому ні. Тобто знову ж таки, це треба дізнаватись, як діяти саме вам, бо випадки бувають різні.

Потім ми самі собі зняли готель і поїхали на роботу. Робота була запланована і ми одразу знали, куди прибуваємо і що будемо робити. Почали шукати квартиру.

- Дякую за таку змістовну відповідь. А що на вашу думку не варто робити в чужій країні?

- Як би по тупому не звучало, але не треба казати, що ти з України. Болгарія трохи проросійська і це треба враховувати. Були випадки, коли ми говорили звідки ми, показували паспорт, купували квиток і до нас було зверхнє ставлення.

Просто якщо їдеш по роботі, то не кажи звідки ти, щоб не було конфлікту з іншими людьми. То вже між своїми можна говорити, з ким познайомився добре. А то люди різні бувають і бо зна, що в них у голові.

- Чи помітили ви ще десь зверхнє ставлення від громадян Болгарії? Чи змінювалось їхнє ставлення, коли вони дізнавались, що ви переселенець з України?

- Так. Ось той випадок яскравий дуже, тому запам'ятався. А так скрізь щось таке та й буде. В них тут просто дуже висока концентрація проросійського контенту, тому, можливо, зараз маємо те, що маємо.

Деякі люди навпаки із співчуттям ставляться, запитують, де наша сім'я, батьки, як почуваємось, пропонують допомогу.

Наприклад, ми заселились до болгар у квартиру і вони якраз дуже турботливо поставились до нас. Постійно запитували, чи треба нам поміч, одяг, покривала, щось з побуту чи може треба якийсь лікар.

- Що говорять про війну в Україні у місці, де ви зупинились?

- Я зустріла тут друга хлопця, у якого ставлення типу «не всі ж росіяни погані», каже, що війна то жахливо, а люди в ній пішаки і цих пішаків розмінюють ті, хто сидить вище. В Болгарії багато хто такої ж думки притримується. В них таке налаштування ніби це «big game», а не агресія зі сторони російського народу.

Є такі, що захищають звичайних росіян, які або протестують, або виїхали колись за кордон і довго живуть там. Болгари до таких ставляться позитивно. Я намагаюсь змінити це в тому середовищі, де перебуваю. Намагаюсь нативно, а деколи й активно впливати на їхню думку. Нехай знають, що відбувається насправді.

- Чи були у вас ще варіанти країн, окрім тієї, де перебуваєте зараз? Якщо так, то які і чому саме ті країни?

- Так, були варіанти ще. Але саме в Болгарію я поїхала тому, що зі мною була Женя, це моя подруга. Я боялась їхати сама. Знала, що Польща вже переповнена населенням і там просто не буде роботи.

З Німеччиною теж все ясно, яке там ставлення до нас буде, купа русні там. Болгарія дуже схожа по менталітету. Ціни на житло навіть менші, ніж в Україні, продукти плюс-мінус однаково коштують. В цьому й була велика перевага для нас.

- Що б ви порадили вимушеним переселенцям у нинішній ситуації?

- Якщо у вас є дистанційна робота, то працюйте і шукайте країну з таким середнім заробітком, як в Україні. От як Болгарія. Небагата країна, житло дешево знайдете, поїсти зможете купити і жити в принципі нормально.

- Дякую за чесність, Світлано!

- І вам дякую! Якщо щось треба буде ще, обов'язково звертайтеся.

ВИСНОВКИ

2022 рік почався складно для всієї України. Ми фактично вистрибнули з одного пекельного котла в інший. Спершу українців та увесь світ охопила паніка під назвою «COVID-19», а згодом настало те, чого ми, мабуть, глибоко в душі очікували з 2014 року – повномасштабна війна. Проте це не зламало наш сильний дух і ось вже більше 3 місяців наші воїни героїчно борються за збереження територіальної цілісності нашої країни. Усі війни жахливі та погані, вони несуть за собою лише біль, людські та матеріальні втрати. Втратити життя – страшно, а втратити життя близької, рідної людини в рази страшніше, адже тоді ти залишаєшся на самоті з невимовною тугою за тими, хто міг би зробити ще багато чого, але вже, на жаль, цього ніколи не станеться.

Саме тому, оберігаючи свої життя українці масово виїхали за кордон. За даними ООН більше чотирьох мільйонів покинуло свої домівки та виїхало в сусідні країни. Половина з них діти до 18 років [6]. З такими українцями в рамках нашого дослідження ми й поспілкувались.

Наша кваліфікаційна робота складається із серії інтерв'ю з українками, котрі вимушено виїхали за кордон. Вони залишили все нажите, аби тільки вберегти себе та родину від найстрашнішого. З такими людьми часом було складно говорити. Емоційна сторона бере гору й хочеться плакати разом з усіма, з ким ми говорили. Кожна дівчина, з якою ми провели бесіду, хоча б одного разу, але не змогла стримати сльози. Їхні розповіді подекуди страшні, щемливі, вкрай емоційні. Важливо було уникати «гострих кутів», аби не створювати конфліктних ситуацій з учасницями наших бесід. І попри те, що такі конфлікти зазвичай здатні показати іншу сторону ситуації, повніше показати дійсне, ми повинні були дбати про психологічний комфорт опитуваних. Детально конфлікт у інтерв'ю описала Форманова С.В. у своїй праці [13].

Ми обрали з-поміж усіх жанрів саме «інтерв'ю», адже саме він здатен широко розкрити тему, показати також і емоційну сторону ситуації.

Попри все, інтерв'ю вийшли цікавими та змістовними. Відтак, ми виконали усі завдання, які ставили перед собою на початку роботи. А саме:

- знайшли людей, котрі готові розповісти про свій досвід виїзду з країни;
- поспілкувались з ними, дізнались про можливі ризики виїзду;
- визначили, куди краще всього їхати задля пошуку прихистку.

Підсумовуючи обговорене у рамках інтерв'ю можемо говорити, що найбільш придатна для виїзду за кордон країна на даний час – це Болгарія або Польща. Але слід розуміти, що ми фізично не могли охопити тему виїзду в більшу кількість країн, тому обмежились коротким списком – Польща, Німеччина, Чехія, Болгарія.

Ми знайшли 6 молодих жінок віком від 19 до 26 років, котрі люб'язно погодились розповісти свої історії. Переважно вони мешканки Житомирської області. Ми навмисне не шукали людей з тимчасово окупованих областей України, адже розуміємо, що вони не завжди можуть морально витримати давати подібні інтерв'ю. При підготовці два інтерв'ю зірвалось через таку причину. Дівчата просто не змогли вголос говорити про війну та свій досвід виїзду за кордон.

Враховуючи гендерні аспекти спілкування, котрі у своїй праці описав Бацевич Ф.С., нам вдалось підготувати відкриті запитання, на які було комфортно давати відповіді [1, с. 176].

Інтерв'ю, які вдалось взяти можна розмістити на інформаційних ресурсах України. На нашу думку закордонні ЗМІ могли б зацікавитись ними, перекласти їх своєю державною мовою та поширювати у своїх засобах МІ. Інформація, що присутня в інтерв'ю буде корисна тим, хто тільки планує виїзд за кордон і вагається. А також тим, хто нещодавно приїхав до іншої країни та не знає, як йому діяти: як оформити відповідні документи, отримати матеріальну допомогу, знайти житло тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Флорій. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Флорій Бацевич. – К.: «Академія», 2004. – 344 с. (Альма-матер).
2. Голік О. В. Жанрова система друкованих ЗМІ: новітні підходи до класифікації та перспективи розвитку / О. В. Голік // <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2386>
3. Екстралінгвістичні та проксодичні засоби комунікації Електронний ресурс; [сайт]. – Режим доступу: [http:// studentam.net.ua/content/view/3469/97/](http://studentam.net.ua/content/view/3469/97/). – Назва з екрану.
4. Інтерв'ю з журналістом Майклом Щурем Електронний ресурс; [сайт]. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jPb7WONTRV8&t=416s>
5. Інтерв'ю з Машею Єфросініною. Електронний ресурс; [сайт]. Режим доступу:
https://www.youtube.com/watch?v=ClAbxVEySQ&ab_channel=%D0%96%D0%92%D0%9B
6. Інформаційний ресурс «Радіо Свобода»
<https://www.radiosvoboda.org/a/viy-na-oon-bizhentsi-dity/31778496.html>
7. Ітерв'ю з Остапом Дроздовим. Електронний ресурс; [сайт].
https://www.youtube.com/watch?v=wl4iEsZqcNs&ab_channel=5%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB
8. Лабунська В.А. Невербальна поведінка / Електронний ресурс; [сайт]. – Режим доступу <http://elib.pstu.ru/vufind/Record/RUPSTUbooks107745>. – Назва з екрану.
9. Михайлин І. Л. Основи журналістики. - К.: Центр учбової літератури, 2011-480 с. - ISBN 978-611-01-0175-2
10. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп.– К.: Центр учбової літератури, 2011 – 496 с.
11. Назаренко Г. І. Інформаційні жанри журналістики: Навчальний посібник. Частина 1 — К.: НАУ, — 2010.

12. Недопитанський М. І. Сучасна практика журналістського інтерв'ю: стратегія запитання / М. І. Недопитанський // <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1239>

Режим доступу:

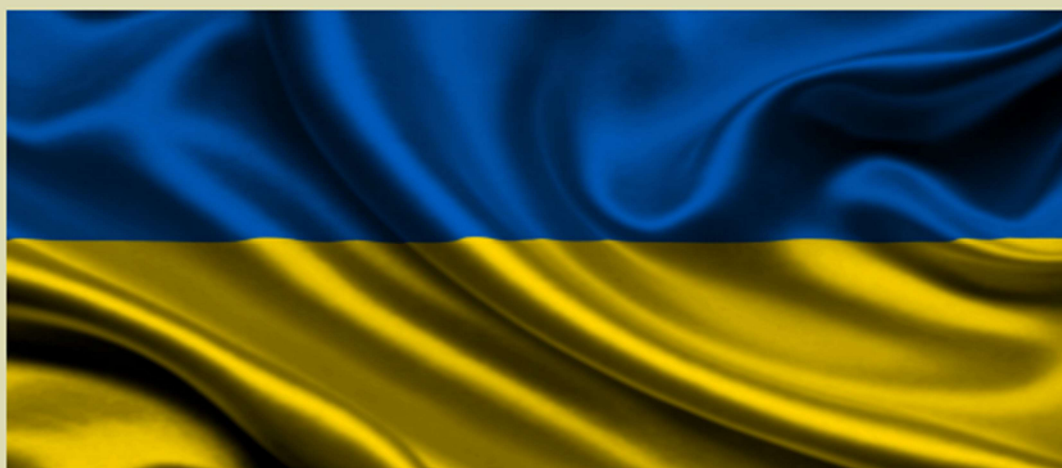
13. Форманова С.В. Невербальна комунікація як форма образів / С.В. Форманова // Одеська лінгвістична школа: координати сучасних пошуків : колект. моногр. / кол. авт. ; за заг. ред. Ковалевської Т.Ю. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2014. – С. 471-483.

ДОДАТКИ

Підготовка продукту до публікації

Додаток 1

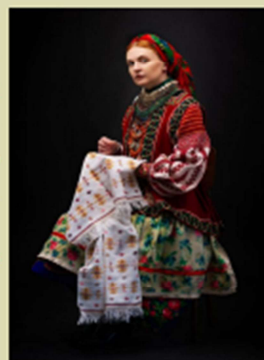
FLEEING THE WAR: THE SERIES OF INTERVIEWS ON CURRENT TOPICS

Тікаючи від війни: інтерв'ю з українцями, котрі вимушено виїхали за кордон

Від 24 лютого 2022 року всі українці змушені перебувати у жорсткій реальності. Обстріли російською артилерією здійснюються по різних містах країни, що виключає можливість почувати себе у безпеці навіть у найвіддаленіших куточках. Виникає нагальна потреба у вивезенні родини за кордон або самостійного виїзду.

Інформаційний продукт, котрий ми створили необхідний українцям, котрі мають бажання виїхати за кордон і вагаються, адже не знають, як правильно діяти в тій чи іншій ситуації, що необхідно мати з собою, а якими речами можна знехтувати.

«Як за 15 хвилин опинитись в іншій країні»

Юлія Бех, 24 роки, м. Коростень, Житомирської обл.

- Доброго дня, Юліє! Розкажіть будь ласка, як і коли ви вирішили виїхати з України? Чи, можливо, це було спонтанне рішення?

- Доброго дня! Ви знаєте, після 24 лютого, думаю, в кожного виникала думка про виїзд за кордон. Ми ж з сім'єю поїхали 03.03. Так сталося, що це справді вийшло спонтанно. Буквально за 15 хвилин ми зібрали речі.

- Які документи знадобились для виїзду за кордон?

- Мала при собі закордонний паспорт та інші документи, які думала, що знадобляться. Багатьох тоді пропускали й без закордонного або й взагалі без документів.

- Де саме ви перебуваєте наразі?

- Польща, Новий Томишль. Невеличке містечко площею всього близько 5 км квадратних. Томишль нагадує мені рідне місто у Житомирській області, звідки я родом.

- З якими труднощами у цій країні може стикнутись переселенець з України?

- Виникає, звісно, мовний бар'єр. Ну, і пошук роботи теж став ребром. Ми намагаємось не сидіти на місці, шукати оптимальний для себе графік роботи, але тут з цим складно, так як хороші вакансії переважно віддають місцевим.

- Як вас зустріли? Чи були труднощі з житлом?

- Ще до війни в мене тут працював чоловік. Зараз продовжує працювати на цьому ж місці, тому проблем з житлом не маємо. З приводу «зустріли» навіть не знаю, що сказати, адже ми знали куди, як і що йдемо. Знову ж таки тому, що в чоловіка тут робота. Через це, мабуть, не маю дуже гнітючого почуття, ніби втекла з України. Сприймаю це так, ніби просто поїхала в гості до коханого. Мені так легше й простіше.

- Чи плануєте найближчим часом повертатись в Україну?

- Звісно планую. Думаю, на початку червня повертатись додому. Направду, дуже скучила за рідними та домом. Польща й поляки чудово приймають українців. Але ж розумієте, як то кажуть, «в гостях добре, а вдома краще».

- Що б ви порадили людям, які вже виїхали чи, можливо, виїдуть з країни?

- Хочеться порадити перш за все добре обдумати свій переїзд в іншу країну. Як би спокійно не було тут, морально теж дуже важко. Не варто думати, що тут намазано медом і абсолютно усі раді допомогти.

Так, охочих чимало, але треба розуміти, що в нинішніх умовах поляки виснажились, вже не так активно волонтерять. Потрібно розраховувати на власні сили та фінансові можливості, а не на виплати біженцям. Цих виплат довго чекати, а десь жити і мати що їсти треба. Але цей варіант для тих, хто не готовий жити в таборах для біженців та «фукати»... Багато хто нехтує тим усім та думає, що якщо ми тікаємо, то нам тут всім зобов'язані. Ні, це не так!

- Дуже дякуємо вам, Юліє, за таку цікаву розмову!

- І вам дякую, що поцікавились. Робите важливу справу, що поширюєте таку інформацію!

«Гікали від ракет, а стали незручними для іноземців»

Анастасія Ковальова, 23 роки, м. Малин, Житомирська обл.

- Доброго дня, Анастасіє! Розкажіть будь ласка, ви виїхали одразу, коли почалась війна? Чи, можливо, переїзд стався раптово через бойові дії у вашому регіоні?

- Здрастуйте! Я прокинулась від вибухів за вікном 24 лютого о 5 ранку. Ми з сім'єю одразу в паніці почали збирати речі. Їхали...

Перед нами вибухнула ракета. На очах летіла й вибухнула. Це невимовно моторошно.

Їхали не знати куди... Чи то на захід України їхати, чи то до рідного дому (ми просто в іншому місті знімали квартиру). Вирушили все ж до бабусі в село. Там ми всі промерали, захворіли поки ховались у погребі. Тоді вирішили їхати у Львів до мого дядька. Переночували.

Дорога видалась важкою та страшною. У мамі були неконтрольовані панічні атаки. Тому було прийнято рішення покинути Україну взагалі й поїхати до друга нашої родини, що проживає в Німеччині. Поїхали ми туди 4 березня.

- Яку річ першою ви поклали до своєї валізи і чому?

- Якщо чесно, то не дуже пам'ятаю, адже всі були в стані шоку, хвилювались. Здається, я поклала покривало, щоб не змерзнути.

Ще іграшку кота, папку з документами та іграшку, яку колись зробила мені мама власноруч.

- Що на вашу думку варто знати кожному, хто планує виїжджати за кордон?

- Краще не їхати. Я знаю, що це дивно звучить від людини, яка вже виїхала, проте часом я жалкую про цей крок. Їхати необхідно лише в критичній ситуації. Це дуже складно – їхати в нікуди. Але якщо вже й твердо вирішили їхати, то зараз як ніколи потрібно бути сильними, вміти комунікувати, знати мову, хоча б англійську. Без знання мови дуже важко буде.

Волонтери допомагають в разі чого, але це все чуже. З приводу продуктів тут, то хочеться зауважити, що не завжди вони кращої якості, ніж наші українські.

- Як вас зустріли в іншій країні? Чи були труднощі з пошуком житла?

- Ми їхали через Польщу. Там давали чай, покривала діткам, відігрівали, давали їжу. Було дуже довго й складно переходити пішки кордон. На це нам знадобилось 12 годин. Є й хто більше стоїть.

Але зустріли добре, допомагали волонтери, пожежники допомагали тим, в кого важка ручна поклажа, а також інвалідам та дітям.

Вже в Польщі були автобуси у різні міста та країни. Безкоштовні автобуси, уявляєте...

- Можливо у вас є інформація про те, як переселенцю влаштуватись на роботу у тій країні, де ви опинились?

- Я в Німеччині. Тут існують 10-місячні курси, де з понеділка по п'ятницю з 8 до 12 години вчать мови, поводженню в країні, розповідають про політичний устрій і тд. Якщо пропускати ці заняття, то з них виганяють. По завершенні курсів потрібно здати екзамен, а після видають відповідний сертифікат про знання мови.

Думаю, аби добре працювати в Німеччині потрібно завершити ці курси, але подекуди

беруть на роботу й без них. Необхідно зареєструватись у джоб-сервісі, де тобі допоможуть з пошуком вакансій.

- Чи складно українцю отримати необхідний пакет документів?

- Оформити документи потрібно там, де ви проживаєте.

Потрібно запитувати, куди можна звернутись, адже в різних містах/ країнах може бути по-різному. Там вам дадуть соціальну допомогу у вигляді грошової виплати.

Не варто розраховувати на великі суми. Дають в основному на їжу. Також дають медичну страховку.

По ній можна записатись до сімейного лікаря, а той вже дасть направлення до профільного лікаря, якого ви відвідаєте безкоштовно. Також і зі стоматологом.

Я їхала з котом. На кордоні в Польщі йому зробили щеплення від сказу та поставили чіп. Відповідну довідку про це надали.

- Розкажіть будь ласка про людей, що вас оточують. Чи комфортно вам знаходитись там, де ви зараз?

- Складно без допомоги та знання мови. Проте, якщо ви пробивні, то буде набагато простіше. Ми ж їхали до знайомої людини, з його родиною ми теж знайомі. Не так складно, як було б,

наприклад, коли були б усі довкола були чужі. Мені загалом комфортно наче, але думками постійно повертаюсь до тих жахів, що відбуваються з моїми українцями. Лякає невідомість, що чекає нас найближчим часом.

Спочатку нам наче було нормально, добре. Нас оточили турботою, у всьому допомагали. Потім через різницю менталітету було багато непорозумінь. Мабуть, люди стомились, що ми в них живемо. Я називаю це «набридло грати в рятувальників». Тому тепер вони хочуть, аби ми з'їхали, шукали собі житло, роботу. Та й правил в них багато, котрі просто заганяють у глухий кут.

- Дайте кілька порад тим, хто ще планує виїзд за кордон найближчим часом?

- Потрібно дуже й дуже виважено приймати рішення про виїзд. Якщо ви вже надто виснажені і, можливо, думаєте, що в іншій країні буде краще, то поспішаю заповнити вас – це далеко не так. Краще шукати фізичної помочі та моральної підтримки у своїй країні, в родичів, друзів, сусідів. Війна об'єднала багато людей. Тут, за кордоном потрібно багато сил та енергії, потрібно також бути й морально сильними. Адже не кожен зможе витримати почуття покинутого на смітнику кошеняти...

- Настю, дякую вам за таку відверту розмову!

- І вам дякую!

«Про те, як не опустити руки та жити в умовах війни»

Христина Штерн, 26 років, м. Коростишів, Житомирська обл.

- Вітаю! Чи могли б ви розповісти про свій досвід виїзду за кордон з дитиною? Що необхідно знати у першу чергу?

- Хочу сказати, що потрібно брати з собою достатню кількість їжі та води. Розраховуйте, звісно, на те, що можна буде докупити в дорозі, але краще взяти все одразу.

Потрібно бути готовими до будь-якого повороту подій, не панікувати. Брати в дорогу діткам улюблені іграшки, розмальовки, книжки. Та й взагалі те, чим можна зайняти малюк у дорозі. Це зекономить колосальну кількість нервів та часу, а для дитини ця поїздка мине майже непомітно.

Також необхідно взяти з собою валюту країни, в котру їдеш.

- Чи виникали труднощі через мовний бар'єр?

- Ми в Польщі зараз. Мовного бар'єру як такого не було, хоча й поганенько спочатку розуміла польську говірку.

З часом я зрозуміла, що навіть не знаючи мови, можна показати все жестами та за допомогою Гугл перекладача. А якщо приправити це все усмішкою, то взагалі вогонь!

Це ж справжнісінький універсальний засіб спілкування – все робити з усмішкою та бути

доброзичливим. Ну, а зараз вчу мову просто відвідуючи роботу і вже фактично 50% того, що мені говорять розумію. Інші 50% теж зрозумію, якщо мені повторять ще бодай один раз.

- Як вас зустріли на кордоні та безпосередньо в самій Польщі?

- Зустріли та прийняли в найтепліші та найдружелюбніші обійми. Поки ми потрапили в те місце, де зараз проживаємо, волонтери передавали нас з рук в руки, пригощаючи бутербродами, смаколиками, чаєм, кавою та безкінечно підтримували.

Це справді відчувалось в тому, як вони організували все для нас. І нема таких слів вдячності, щоб описати це почуття.

- Чи комфортно психологічно знаходитись там? Якщо з приводу будь-чого є дискомфорт, то як з цим боретесь?

- Загалом умови класні, поляки добрі та чуйні до будь-яких прохань. Вони допомагають усім чим можуть. Це дає почуття захищено-

сті. Поляки постійно цікавляться справами та щиро хвилюються, співпереживають.

Дискомфорт відчуваю лише від усвідомлення того, що тут ми не вдома. Ще від того, що в країні війна і це несе невимовний біль нам усім. І нехай я знаходжусь у безпеці, але душа болить не менше, ніж тим, хто залишився в Україні.

Саме тому я тепер не читаю емоційні новини про зґвалтованих дівчат, вбитих дітей тощо. Прийняла для себе таке рішення тому, що моя психіка просто не справляється з цим, а займатись психологічним мазохізмом така собі ідея.

По-перше, від того, що я це прочитаю нікому краще не стане. Від того, що я буду лежати в сльозах як овоч, волаючи від злості та власної безпомічності теж нічого хорошого не буде. А по-друге цим я можу травмувати не лише себе, а й свою маленьку доньку, котра дивиться на мене і якій потрібна адекватна мама.

Дози новин звелись до абсолютного мінімуму, близько 1 години на кілька днів я можу прочитати те, що відбувається. Зазвичай це чіткі, структуровані та сухі факти, не більше.

- Опишіть свій звичайний день за кордоном. Нам буде цікаво дізнатись, як українка, змушена виїхати з дитиною, проводить свій час.

- Звичайний день проходить з 8 до 16 години на

роботі. Потім я забираю доньку зі школи, ми разом вечеряємо, слухаю лекції з саморозвитку.

Для мене, сподіваюсь, як і для більшості, життя не зупинилось і його потрібно проживати, а не існувати.

Я мама, тому в будь-якому випадку мушу прибрати оселю, випрати речі, підготувати доню до сну, самій приготуватись. Перед сном можу щось почитати або подивитись серіал, а на ранок починаю спочатку.

На вихідних ми ходимо кудись гуляти. Зазвичай відкриваємо для себе нові пам'ятки архітектури або просто якісь мальовничі місця. Знову ж таки, це робимо, аби не сидіти вдома і не потрапляти у полон безкінечних думок про війну, не загрузати в потоці новин, горя та страждань.

Я повинна жити заради себе, заради дочки, чоловіка та майбутнього моєї України. Треба бути сильною у своєму волевиявленні, жити попри все. Саме жити, а не існувати! Робити це просто тому, що я можу.

- На скільки складно було влаштувати дитину до школи? Як вашу дочку там зустріли, чи подобається їй там?

- В школу оформились легко. Допомогли волонтери трохи. Проблем взагалі ніяких не було. Єдиний момент, то це доні спочатку за-

важав мовний бар'єр, але це швидко минуло. Тепер після школи вона співає мені польських пісенок, які вивчила, - сміється Христина.

- Розкажіть будь ласка про роботу для біженця. Що потрібно знати при працевлаштуванні у такій складній ситуації?

- Знову ж таки, і тут допомогли волонтери і все склалось якнайкраще. Влаштувалась у школу, оплата хоч і мінімальна, але цілком влаштовує мене.

- Що б ви порадили тим, хто виїхав чи тільки планує виїзд з України? Можливо те, чого самі не знали раніше, але зараз можете дати кілька слухних порад.

- Раджу не боятись, а брати й їздити. В будь-якому випадку якимось та й складеться всяк краще, аніж бути вдома, боятися, що згвалтують тебе чи дитину.

Надворі ніхто не кине, люди нам дуже допомагають. Принаймні на собі я щоденно відчуваю цю турботу.

- Христино, дякую за таку відверту розмову. З вами було дуже приємно поговорити.

- Це цілком взаємно! Дякую й вам.

«Не кажи, що ти з України...»
Світлана Смирик, 23 роки, с. Адамівка, Чернігівська обл.

- Розкажіть будь ласка про свій досвід переселенця, що потрібно знати кожному, хто виїжджає з країни?

- Треба бути готовим, що переїзд буде нелегкий. Не завжди все пройде так, як ви запланували.

Наприклад, нас водій заклав на другому поверсі автобусу і ми близько п'яти годин не могли вийти в туалет. Тобто зрозуміло, що жінкам треба брати засоби особистої гігієни і чим побільше. Не пити багато води, тому що на вимогу ніхто зупинитись не буде. Це те, що видалось важким в дорозі саме мені.

Брати обов'язково треба антисептик, якісь зручні речі, щоб пережити ту поїздку. Ми в Болгарію їхали десь 28-30 годин. І було, здається, все... Спина пече, голова пече і тд. Ще аптечка треба.

Обов'язково треба дізнатись, як будете їхати. Ми їхали паромом, то ще й укачало нормально.

- Що ви зробили в першу чергу, приїхавши до іншої країни?

- Зробили закрил. Закрил у Болгарії це така зелена бумажка, де позначено, що ти переселенець. Навіть краще назвати це засвідченням того, що ти біженець. Вона дає право знаходитись близько року в країні. Декому цей папірець оформлюють на митниці, а декому ні.

Тобто знову ж таки, це треба дізнаватись, як діяти саме вам, бо випадки бувають різні.

Потім ми самі собі зняли готель і поїхали на роботу. Робота була запланована і ми одразу знали, куди прибуваємо і що будемо робити. Почали шукати квартиру.

- Дякую за таку змістовну відповідь. А що на вашу думку не варто робити в чужій країні?

- Як би по тупому не звучало, але не треба казати, що ти з України. Болгарія трохи проросійська і це треба враховувати.

Були випадки, коли ми говорили звідки ми, показували паспорт, купували квиток і до нас

було зверхне ставлення.

Просто якщо їдеш по роботі, то не кажи звідки ти, щоб не було конфлікту з іншими людьми.

То вже між своїми можна говорити, з ким познайомився добре. А то люди різні бувають і бо зна, що в них у голові.

- Чи помітили ви ще десь зверхне ставлення від громадян Болгарії? Чи змінювалось їхнє ставлення, коли вони дізнавались, що ви переселенець з України?

- Так. Ось той випадок яскравий дуже, тому запам'ятався. А так скрізь щось таке та й буде. В них тут просто дуже висока концентрація проросійського контенту, тому, можливо, зараз маємо те, що маємо.

Деякі люди навпаки із співчуттям ставляться, запитують, де наша сім'я, батьки, як почуваємось, пропонують допомогу.

Наприклад, ми заселились до болгар у квартиру і вони якраз дуже турботливо поставились до нас. Постійно запитували, чи треба нам поміч, одяг, покривала, щось з побуту чи може треба якийсь лікар.

- Що говорять про війну в Україні у місці, де ви зупинились?

- Я зустріла тут друга хлопця, у якого ставлення типу «не всі ж росіяни погані», каже, що війна то жахливо, а люди в ній пішаки і цих пішаків розмінюють ті, хто сидить вище.

В Болгарії багато хто такої ж думки притримується. В них таке налаштування ніби це «big game», а не агресія зі сторони російського на-

- Так, були варіанти ще. Але саме в Болгарію я поїхала тому, що зі мною була Женья, це моя подруга. Я боялась їхати сама. Знала, що Польща вже переповнена населенням і там просто не буде роботи.

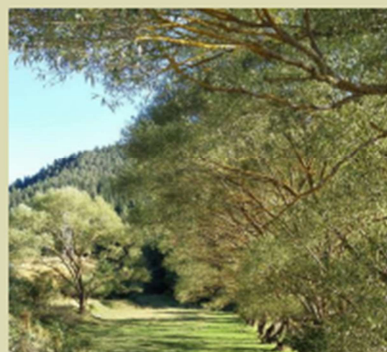
З Німеччиною теж все ясно, яке там ставлення до нас буде, купа русні там. Болгарія дуже схожа по менталітету. Ціни на житло навіть менші, ніж в Україні, продукти плюс-мінус однаково коштують. В цьому й була велика перевага для нас.

- Що б ви порадили вимушеним переселенцям у нинішній ситуації?

- Якщо у вас є дистанційна робота, то працюйте і шукайте країну з таким середнім заробітком, як в Україні. От як Болгарія. Небагата країна, житло дешево знайдете, поїсти зможете купити і жити в принципі нормально.

- Дякую за чесність, Світлано!

- І вам дякую! Якщо щось треба буде ще, обов'язково звертайтеся.

«Болгарія моїми очима»
Фото Світлани Смирик

«Чому не варто їхати з країни, якщо ви у відносній безпеці?»

Анастасія Муляр, 26 років, м. Черняхів, Житомирська обл.

- Доброго дня! Розкажіть будь ласка про свій досвід виїзду за кордон з дитиною.

Як проходив процес вашої адаптації та адаптації доньки?

- Адаптація – це «жесть», якщо одним словом. До втрати при переїзді я була готова, то само собою. Але дитина погано спала, часто плакала.

Не залазила з рук, не відходила далеко, не підпускала до себе нікого з рідних за межами квартири, що й говорити про чужих людей, які хотіли допомогти. Таке тривало майже два місяці.

- Які документи знадобились для виїзду і які документи потрібні в самій країні?

- Ми перейшли кордон на Польщу по моїй заграничній, донька по свідоцтву про народження та свідоцтву про шлюб.

Ми планували в Чехію їхати, тут зараз і знаходимось.

Вже по прибуттю оформили візу для мене та дитини. Її потрібно постійно мати при собі.

- На вашу думку, чи варто взагалі було виїжджати за кордон?

- Особисто мені та дитині необхідності виїжджати не було. Це я вже зараз розумію, тому скоро повернемось додому. Але на той час, коли тільки почалась війна, емоції та страх змусили прийняти таке рішення.

- Яке ставлення до вас громадян країни, в якій ви зараз перебуваєте?

- Ставлення гарне. Власники квартири, де ми проживаємо, допомагають. Інші ж, коли чують українську мову, то буває по-різному... Були випадки, коли прямо показували своє невдоволення, що нібито «приїхали й живуть на наші гроші». В Празі в основному всім байдуже.

- Чи часто зважають на ваш статус біженця під час спілкування?

- Ось частинку відповіді на попереднє запитання можна до цього й віднести. Ще додаю трохи, що якщо плануєте бути довше трьох місяців.

- А як щодо соціального життя? Можливо ви влаштували доньку в садочок або знайшли для себе роботу?

- Садочок для дитини знайти неможливо. Але треба відмітити, що школи доступні. Роботу знайти дуже й дуже важко. Житло практично теж нереально. Та й ціни на проживання для звичайного українця тут космічні.

- Які речі ви поклали до валізи у першу чергу?

- Обов'язково брала ліки та документи, ще, звісно, одяг та засоби особистої гігієни.

- Які речі ви взяли з собою, але вони не знадобились вам?

- Таких, які не знадобились не було. В основному ми взяли все потрібне. Скажу більше, багато чого ще довелося докуповувати.

- Що б ви порадили тим українцям, які вже виїхали за кордон або тільки планують свій виїзд?

Можливо те, чого самі не знали раніше, але зараз можете дати кілька слухних порад.

- Якщо ви знаходитеся на більш-менш безпеч-

них територіях, то краще сидіть там. Тут, за кордоном, ми нікому не потрібні.

Якщо є тисяч 7-10 євро, то можна жити пів року. І це тільки я приблизно порахувала, не беручи у розрахунок витрати на оплату проживання.

На виплати особливо розраховувати не варто, то якась справжнісінька лотерея. Не біжать тут допомагати, як це розповідають по телевізору.

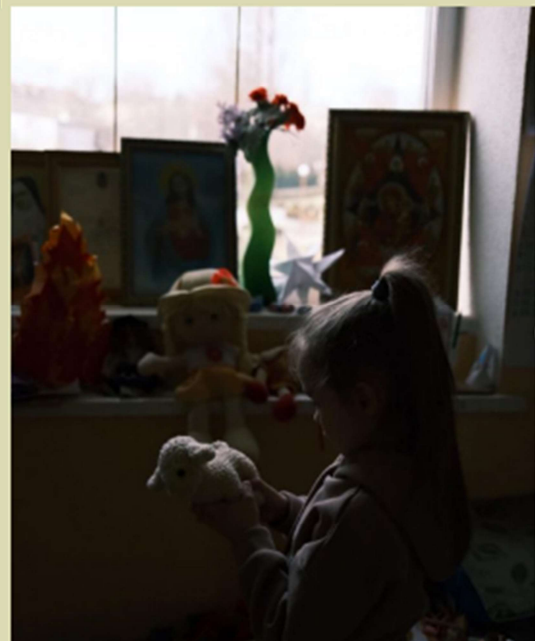
Не без добрих людей, але треба думати самому за себе і за свою дитину. Тому я ж кажу, краще залишатись вдома, якщо це видається безпечним.

- Ваша розповідь дещо спантеличила, адже дійсно нам розповідають, що іноземці завжди раді допомогти. Саме тому ваша думка тут дуже цінна і дає змогу поглянути й на іншу сторону виїзду.

- О так! Коли повернусь додому хочу написати цілу сповідь про те, що тут відбувається. Думаю, вам теж цікаво було б прочитати.

- Звісно! Чекатимемо з нетерпінням. Дякуємо вам!

- І вам дякую, що поширюєте правду!

«Рятуючись сам, врятуй інших. Або «як я тікала від війни з сестрою та її маленькою донькою»

Валерія Горбань, 19 років, м. Київ

- Вітаю! Розкажіть будь ласка, як вами було прийнято рішення виїхати з країни?

Чи складним було це рішення для вас та сім'ї?

- Рішення виїхати з країни було прийняте через мою сестру та маленьку племінницю, якій на той момент було 3 місяці.

Я була твердо впевнена в тому, що їм потрібно бути у безпечному місці, тому що сестра не спала ночами через повітряні тривоги та дуже хвилювалась, коли чула звук літаків.

Для нас та сім'ї рішення було неймовірно важким, бо всередині всі розуміли, що це не закінчиться за тиждень або два.

- Які речі ви взяли з собою в першу чергу?

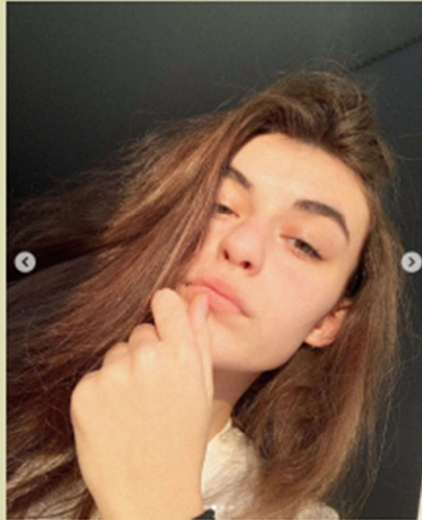
- Документи, звісно, одяг для племінниці, підгузки.

- Можливо у вас вже сформувався список всього необхідного переселенцю в Україні? Поділіться будь ласка.

- Звісно.

1. Це закордонний паспорт для себе та дитини.
2. Дозвіл на виїзд за кордон від батька дитини, ухвалений нотаріусом. Бажано також, щоб був переклад англійською, котрий також треба завірити нотаріально.
3. Переклад ПН, свідоцтва про народження дитини, свідоцтво про одруження (розлучення, якщо є), а також довідка про реєстрацію місця проживання, яка видається разом з ID-карткою.

- У країні, де ви опинились, вам пропонували нематеріальну допомогу? Можливо, послуги психолога або так звані групи підтримки?

- Ні, не пропонували. Правду кажучи, навіть не чула тут про таке. Ми знаходимось вже два тижні у Великобританії. До того від початку війни перебували у Польщі. Там також не знаю про психолога чи групи підтримки.

- Чи зустрічались ви з іншими переселенцями, що тікали від війни в Україні? Підтримуєте контакт?

- Так, зустрічались. Особисто ми контакту з ними не підтримуємо, але між

собою вони спілкуються.

- Плануєте найближчим часом повернення в Україну чи чекатимете повного завершення бойових дій?

- Додому дуже хочеться, але я тверезо оцінюю ситуацію і розумію, що ще рано.

Я бачила, як сильно сестра хвилюється за маленьку і як це потім відображається на дитинці. Тому чекатимемо закінчення хоча б активних бойових дій.

- Що б ви порадили тим, хто виїхав з України? Можливо те, чого самі не знали раніше, але зараз можете дати кілька слушних порад.

- Гривні краще покласти на картку або взяти небагато, всі інші гроші перевести у валюту - долар чи євро. Брати з собою мінімум речей. Вам не потрібно стільки всього, як ви можете подумати.

Головна порада - це не бути нахабним та не думати, що якщо ти українець, то тобі всі винні.

- Порада дійсно слухна. Дуже дякую вам за таку нашу розмову.

- І вам дякую!